

Autorské právo

Vypracovala: Pavlína Vondrašová

Zákon č. 121/2000 Sb. = Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)

Odkaz:

<https://zakonyprolidi.cz>

Odpovězte ano/ne:

- 1) Musím jako autor něco učinit, aby bylo dílo chráněno autorským právem?
- 2) Trvají majetková práva autora i po jeho smrti?
- 3) Je kompilát zhruba totéž co plagiát?
- 4) Je autorským dílem nápad, myšlenka?
- 5) Je autorským dílem fotografie?
- 6) Smí někdo autora donutit zveřejnit své dílo?
- 7) Musí být dílo vždy hmotně vyjádřeno?
- 8) Je autorským dílem počítačový program?
- 9) Je autorským právem chráněna lidová písnička?
- 10) Je užíváním díla myšleno např. rozmnožování díla (výroba kopií)?

Autorské dílo

Předmětem práva autorského je: dílo literární, dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě, včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam (dále jen "dílo").

Co je autorským dílem?

Je nebo není autorským dílem:

- 1) *seminární práce*
- 2) baletní vystoupení
- 3) matematický vzorec

- 4) překlad anglické knihy
- 5) fotografie z dovolené
- 6) nápad napsat povídku
- 7) počítačový program
- 8) vědecká teorie
- 9) stavební projekt
- 10) tisková zpráva v novinách

Dílem je zejména:

dílo slovesné vyjádřené řečí nebo písmem,
dílo hudební,
dílo dramatické a dílo hudebně dramatické,
dílo choreografické a dílo pantomimické,
dílo fotografické
dílo audiovizuální, jako je dílo kinematografické,
dílo výtvarné, jako je dílo malířské, grafické a sochařské,
dílo architektonické včetně díla urbanistického,
dílo užitého umění,
dílo kartografické.

Za dílo se považuje také:

Počítačový program, je-li původní v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvozem.

Databáze, která je způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu autorovým vlastním duševním výtvozem a jejíž součásti jsou systematicky nebo metodicky uspořádány a jednotlivě zpřístupněny elektronicky či jiným způsobem, je dílem souborným..

Fotografie a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, které jsou původní ve smyslu věty první, jsou chráněny jako dílo fotografické.

Za dílo se považuje také:

Dílo vzniklé tvůrčím zpracováním díla jiného, včetně překladu díla do jiného jazyka. Tím není dotčeno právo autora zpracovaného nebo přeloženého díla.

Sborník, jako je časopis, encyklopedie, antologie, pásmo, výstava nebo jiný soubor nezávislých děl nebo jiných prvků, který způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu splňuje podmínky podle odstavce 1, je dílem souborným.

Seminární práce coby autorské dílo

Každá seminární práce se stává autorským dílem (autor nemusí pro ochranu AP nic zvláštního učinit), pokud je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora (není např. plagiátem)

Každá seminární práce je proto chráněna autorským právem (NOZ platí subsidiárně)

Co není podle zákona autorským dílem?

zejména *námět díla sám o sobě,*

denní zpráva nebo jiný údaj sám o sobě,

myšlenka,

postup,

princip,

metoda,

objev,

vědecká teorie,

matematický a obdobný vzorec,

statistický graf a podobný předmět sám o sobě

§ 3 AZ: Výjimky z ochrany podle práva autorského ve veřejném zájmu

Ochrana podle práva autorského se nevztahuje na výtvořky tradiční lidové kultury,

není-li pravé jméno autora obecně známo.

Užít takové dílo lze jen způsobem nesnižujícím jeho hodnotu!

Autorem je fyzická osoba, která dílo (tzn. i seminárku) vytvořila.autorem jsi i Ty!

§ 4 AZ: Zveřejnění a vydání díla

Prvním oprávněným veřejným přednesením, provedením, předvedením, vystavením, vydáním či jiným zpřístupněním veřejnosti je dílo zveřejněno.

Zahájením oprávněného veřejného rozšiřování rozmnoženin je dílo vydáno.

Vznik práva autorského

Právo autorské k dílu vzniká okamžikem, kdy je dílo vyjádřeno v objektivně vnímatelné podobě.

Kdy vzniká AP k seminární práci?

§ 10 a násl. AZ: **Obsah práva autorského**

Právo autorské zahrnuje výlučná práva

osobnostní ([§ 11](#)) a majetková ([§ 12 a násl.](#))

§ 11 AZ: **Osobnostní práva**

Autor má právo rozhodnout o zveřejnění díla.

Autor má právo osobovat si autorství, včetně práva rozhodnout, zda a jakým způsobem má být jeho autorství uvedeno při zveřejnění a dalším užití jeho díla.

Autor má právo na nedotknutelnost svého díla, zejména právo udělit svolení k jakékoli změně nebo jinému zásahu do svého díla.

Osobnostních práv se autor nemůže vzdát; jsou nepřevoditelná a smrtí autora zanikají.

§ 12 AZ: **Majetková práva**

Autor má právo své dílo užít v původní nebo jiným zpracované či jinak změněné podobě, samostatně nebo v souboru anebo ve spojení s jiným dílem či prvky a udělit jiné osobě smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva.CITACE a LICENCE

Právem dílo užít je:

právo na rozmnožování díla ([§ 13](#)),

právo na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla ([§ 14](#)),

právo na pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla ([§ 15](#)),

právo na půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla ([§ 16](#)),

právo na vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla ([§ 17](#)),

právo na sdělování díla veřejnosti ([§ 18](#)) – týká se i užití díla v internetovém prostoru - „na síti“),

právo na vysílání díla rozhlasem či televizí ([§ 21](#)),

právo na přenos rozhlasového či televizního vysílání díla ([§ 22](#)),

právo na provozování rozhlas. či televiz. vysílání díla ([§ 23](#)).

§ 27 AZ: Trvání majetkových práv

Majetková práva autora trvají, pokud není dále stanoveno jinak, po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti.

Plagiát

český AZ – na rozdíl např. od německého - pojem plagiát nepoužívá a nedefinuje

mezinárodní norma ČSN ISO 5127-2003 jej popisuje jako „představení duševního díla jiného autora, půjčeného nebo napodobeného vcelku nebo zčásti, jako svého vlastního“.....i neúmyslně (např. chybějící citací)

Řada vysokých škol proto vyžaduje odevzdávání prací v elektronické podobě a využívá počítačové metody odhalování plagiátů. Možnost odebrání titulu však není v zákoně jednoznačně stanovena a je předmětem sporů.

V ČR je pro odhalování plagiátů v provozu systém Theses.cz, jenž je provozován Masarykovou univerzitou a který používá 30 českých škol.

Obdobou je systém Odevzdej.cz, jenž opět provozuje Masarykova univerzita a který slouží ke zkoumání plagiátů v seminárních pracích.

Kompilát

kompilát = odborný text, který vznikl sestavením poznatků z jiných děl

na rozdíl od plagiátu nepřebírá celé pasáže bez citování původního zdroje ani nepředstírá původnost

kompilování = sestavování díla z různých zdrojů, příp. děl různých autorů atp. je postup přirozený při tvorbě některých typů publikací (encyklopedie, antologie, články na Wikipedii aj.)

.....autor kvalifikační práce (např. seminární) může jako metodu zvolit kompilování, ovšem musí na tuto skutečnost upozornit a převzaté části citovat

Volná užití a zákonné licence

Pokud uplynula doba trvání majetkových práv (po 70ti letech od smrti autora), je dílo VOLNÉ.

Za užití díla podle tohoto zákona se nepovažuje užití pro osobní potřebu fyzické osoby, jehož účelem není dosažení hospodářského prospěchu.

= dílo není volné, ale lze volně užít!

Pro psaní seminární práce to nemá vliv: citovat musím vždy (jinak plagiátorství)!

Výsledky všeobecného vědění se nemusí citovat!

2. část semináře - PRAKTICKÁ

...k čemu je to všechno při tvorbě seminární práce dobré znát?

Licence

Pokud dílo není volně k užití, lze je dále užívat jen za respektování podmínek tzv. licence:

zákonné (úřední, školní, zpravodajská díla, veřejný zájem = omezení AP ze zákona) / smluvní

úplatné / bezplatné

výhradní / nevýhradní

písemná / ústní / konkludentní forma

dle občanského zákona / veřejné (např. CC) – mezinárodní působnost a zdarma pro všechny uživatele!

POZOR! NELZE pořídit ANI pro osobní potřebu rozmnoženinu:

elektronické databáze

počítačové programy

architektonická díla

záznam filmu v kině

notového záznamu

Školní dílo

zvláštní režim AP

autor = žák, student

Je to dílo, které autor vytvořil ke splnění školních nebo studijních povinností.

.....**tedy i seminární práce je školní dílo!**

Nakládání se školním dílem

(§ 35 odst. 3, § 60 odst. 1)

škola může užit školní dílo „nekomerčně“ k výuce nebo k vnitřní potřebě (uvést zdroj!)

škola má za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (např. Tvoji vydařené seminárky)

odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez závažného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu

Chceme-li užít v seminární práci cizí dílo, musíme...

...splnit přání autora ohledně dalšího užití jeho díla (znát příslušnou licenční ochranu díla – někdy bude další užití vyloučeno!)

...v případě, že dílo lze užít, je nutné správně citovat autora (bibliografická citace a bibliografický údaj)

Používané licence:

creative commons – jde o sadu licencí, které umožňují volné šíření, zpravidla pro nekomerční účely

public domain – licence umožňující obecně akceptované veřejné šíření; práva autorská již vypršela (volné dílo) nebo jsou nepoužitelná (autor nabídl dílo k volnému užití = nabízí veřejnosti bezúplatnou licenci na užití díla)

licence stanovené autorem nebo přímo konkrétní obrazovou galerií, kde je nutno v případě nejasností kontaktovat autora nebo galerii

Typy licencí CC

Czech Chapter = oficiální česká větev licence CC ve verzi 4.0

Licence CC fungují na jednoduchém principu: autor jejich prostřednictvím nabízí neurčitému počtu potenciálních uživatelů licenční smlouvu, na základě které jim poskytuje některá svá práva k dílu a jiná si vyhrazuje.

CC nejsou popřením klasického pojetí autorského práva, jsou jeho nadstavbou a jako takové vycházejí z občanského zákoníku (§ 2358 – 2389 zákona č. 89/2012 Sb., NOZ).

ÚKOL: Najděte na wikipedii obrázek Karlova mostu.

Zvolte kterýkoli vyhledávač

Hledat: karluv most

Zvolit odkaz na wikipedii

Kliknout na obrázek

Více informací (more details)

Prohlédněte si typ licence

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Prague_charles_bridge_night.jpg

autor: Estec GmbH, hotel Billig v Praze – vlastní dílo, CC BY 3.0

správná citace (generátor citací):

Karlův most - Noční panorama. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online].18.6.2009 [cit. 2022-10-08]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Prague_charles_bridge_night.jpg

https://cs.wikipedia.org/wiki/Karlův_most#/media/Soubor:Praag_012.jpg

Autor: JoJan – Vlastní dílo, CC BY 3.0

Karlův most [online]. In: . [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Praag_012.jpg

Jak citovat zdroje?

§ 31 AZ: Citace

(= bezúplatné zákonné licence)

...aneb případy, kdy se licence neřeší a dílo mohu (v seminární práci) použít, pokud je správně ocituji

tzv. MALÁ CITACE

Do práva autorského nezasahuje ten, kdo:

a) užije v odůvodněné míře výňatky ze zveřejněných děl jiných autorů ve svém díle

..

Laicky shrnuto: pokud chci citovat 1 větu či několik málo vět z cizího díla ve své seminární práci, mám automaticky k tomu ze zákona poskytnutou licenci a bez dalšího můžu!

§ 31 AZ: Citace

(= bezúplatné zákonné licence)

tzv. VELKÁ CITACE

b) užije dílo při vyučování pro ilustrační účel nebo při vědeckém výzkumu (platí i pro seminárky, v rozsahu cca 1 odstavce převzatého textu), jejichž účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, a nepřesáhne rozsah odpovídající sledovanému účelu;

NAZL = vždy však uvést jméno autora, název díla (pokud je známý), zdroj (např. nakladatelství nebo URL adresa) a u obrázků též licenci

= v seminární práci musíme učinit správnou bibliografickou citaci a bibliografický odkaz!

Co musíme znát pro správnou citaci?

pramen = zdroj

nakladatelství, URL, typ nosiče: DVD, CD ROM, online, online databáze, počítačový program ...

! u online zdrojů uvádět i datum [cit. 29.2.2020]

Jak si usnadnit práci:

U knih nám postačí ISBN kód, ten zadáme do online generátoru citací na www.citace.com.

Pokud kniha nebude takto nalezena, údaje o knize zadáme ručně a generátor z toho vytvoří citaci v žádaném formátu.

U obrázků, fotografií, videí a zvukových stop využíváme služeb tzv. free knihoven (databází), kdy není nutné uvádět zdroj.

Např. <https://obrazky.rvp.cz/>, <https://pixabay.com/cs/>

<https://topranker.cz/40-nejlepsich-fotobanek-zdarma/>

www.google.com

Zatrhnout Obrázky a rozkliknout Nástroje

Práva k užití – např. označit Povoleno opětovné nekomerční použití s úpravami

Zobrazí se mi jen pro tuto licenci vhodné obrázky, které mohu bez obav stahovat a dále užívat...

Na obrázek znovu kliknu a dostanu se na webovou stránku, ze které pochází – to je URL adresa určená k online citaci (přidat i datum)